Certificate Courses Marathi Letter 2022-23

डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर मराठवाडा विद्यापीठ,
औरंगाबाद -४३१००४ महाराष्ट्र (भारत)
आजीवन शिक्षण व विस्तार विभाग
(नॅक समिती तर्फे 'अ' दर्जा प्राप्त)

दूरध्वनी :- ०२४०-२४०३३९ ते २४०३४००
कार्यालय : विस्तारित क्र. २०४ आणि २०७
फॅक्स नं. : (०२४०) २४०३२०४
Web Site - www.bamu.ac.in

संचालक
डॉ. संजय मून (प्रभारी)
९४२३७०५७६७
drbamu.lifelong@gmail.com

संदर्भ : आशिविवि/२०२२/ 967-1006.

दि. १६-०९-२०२२

प्रति
प्राचार्य/प्राचार्या,
कालिकादेवी कला, वाणिज्य
व विज्ञान महाविद्यालय,
शिरुरु (का.) ता. शिरुर (का.) जि. बीड

विषय :- स्वयंनिर्वाही प्रमाणपत्र अभ्यासक्रमास मंजुरी बाबत.

महोदय/महोदया,

वरील विषयी कळविण्यात येते की, आजीवन शिक्षण व विस्तार विभागातर्फे चालविण्यात येणारे स्वयंनिर्वाही प्रमाणपत्र अभ्यासक्रम २०२२-२३ या शैक्षणिक वर्षास सुरु करण्याबाबतचे पत्र आपल्या महाविद्यालयाकडून प्राप्त झाले आहे. त्या अनुषंगाने आपणास या पत्राद्वारे खालील निर्देशित स्वयंनिर्वाही प्रमाणपत्र सोबत जोडलेल्या नियमावलीच्या आधारे सुरु करण्यास परवानगी देण्यात येत आहे. सोबत जोडलेल्या पत्रात आपणास परवानगी देण्यात आलेले अभ्यासक्रम अधिसूचित करण्यात आले आहे. तरी आपण सदर अभ्यासक्रम सोबत जोडलेल्या नियमावलीच्या आधारे सुरु करावे.

तसेच ज्या महाविद्यालयांना सदर अभ्यासक्रम सुरु करायचे आहेत. त्यांनी सोबच्या तक्त्यातील अभ्यासक्रम सुरु करण्याबद्दलचे प्रस्ताव विभागाकडे १० ऑक्टोबर २०२२ पर्यत विभागाकडे सादर करावे ही विनंती

सोबत : - अभ्यासक्रमांची यादी व नियमावली

आपला विश्वासू,

संचालक-विभागप्रमुख
आजीवन शिक्षण व विस्तार विभाग

प्रा. पवार बी.टी
टि. प्र कार्यवाही करणे
27/09/2022

Scanned by CamScanner

स्वयंनिर्वाही प्रमाणपत्र अभ्यासक्रम

१. सदरील अभ्यासक्रम स्वयंरोजगारावर आधारित असल्याने हे अभ्यासक्रम प्राप्त शुल्कामधून राबवावे लागतील.

२. वरील तक्यात अभ्यासक्रमाची विद्यार्थी संख्या दर्शविली असली तरी किमान ५० टक्के विद्यार्थी संख्या असावी.

३. परीक्षा घेण्याची संपूर्ण जबाबदारी महाविद्यालयाची असून, परीक्षेनंतर उत्तरपत्रिका महाविद्यालयाने विद्यापीठाच्या या विभागाकडे मूल्यांकनाकरिता जमा कराव्यात.

४. विद्यापीठाअंतर्गत हे अभ्यासक्रम असल्याने सर्व अभ्यासक्रमांची प्रश्नपत्रिका काढणे, त्याची छपाई करणे, मूल्यांकन करणे, या संबंधात विषय तज्ञांना बोलावून चर्चा करणे, अभ्यासक्रमांच्या संबंधाने महाविद्यालयांना भेटी देणे आदी कामे विद्यापीठाचा हा विभाग करेल.

५. वेगवेगळया अभ्यासक्रमांची स्वतंत्र माहिति पुस्तके ज्यात अभ्यासक्र, अभ्यासक्रमांचे महत्व, परीक्षा पध्दती, संदर्भ ग्रंथ व प्रवेश अर्ज इ. चा समावेश आहे. ही माहिती पुस्तिका विद्यापीठाच्या प्रकाशन विभागात उपलब्ध आहे.

६. एका शैक्षणिक वर्षात केवळ एकच बॅच याप्रमाणे महाविद्यालयात हे अभ्यासक्रम चालविले जावून ती बॅच संपताच परीक्षा घेण्यात येईल.

७. विद्यार्थ्याकडून एकूण प्राप्त शुल्काचे विभाजन ८० टक्के महाविद्यालय व २० टक्के विद्यापीठ असे राहील.

८. महाविद्यालयाने ८० टक्के शुल्कामध्ये साधन व्यक्ती (Resource Persone) व शिक्षकांचे मानधन व इतर व्यवस्थापन खर्च करावा.

९. २० टक्के शुल्क व परीक्षा शुल्क प्रवेश प्रक्रिया पूर्ण झाल्यानंतर विद्यापीठाकडे जमा करावी.

१०. सुरु करीत असलेल्या अभ्यासक्रमासाठी उपलब्ध असणाऱ्या तज्ञांच्या यादीसह, प्रवेशीत विद्यार्थ्यांची यादी, २० टक्के शुल्क विद्यापीठाच्या या विभागाकडे त्वरीत सादर करावी. या शिवाय विद्यार्थ्यांची प्रवेश प्रक्रिया पूर्ण होणार नाही.

स्वयंनिर्वाही प्रमाणत्र अभ्यासक्रम

वार्षिक नियोजन

१. विद्यापीठाच्या प्रकाशन विभागामधून विषयाची माहितीपुस्तीका घेऊन त्यातील प्रवेश अर्जानुसार प्रवेश प्रक्रिया पूर्ण करावी.

२. ३० सप्टेंबर २०२२ प्रस्तावास मंजुरी.

३. मार्च/एप्रिल २०२३ (१) अंगणवाडी-बालवाडी, (२) विक्री प्रतिनिध, (३) ग्रंथालय व्यवस्थान, (४) Certificate Course in Communicative English (५) ग्रामीण पत्रकाकरिता, (६) सौंदर्य संवर्धन व व्यक्तिमत्व विकास प्रमाणपत्र अभ्यासक्रम (७) दुग्ध व्यवसाय प्रमाणपत्र (८) ड्रेसमेंकिंग ॲण्ड डिझायनिंग अभ्यासक्रम या अभ्यासक्रमाच्या परीक्षा.

संचालक-विभागप्रमुख
आजीवन शिक्षण व विस्तार विभाग

Scanned by CamScanner

डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर मराठवाडा विद्यापीठ, औरंगाबाद
आजीवन शिक्षण व विस्तार विभाग
राबवण्यात येणारे अभ्यासक्रम व उपक्रम

१. महाविद्यालय मार्फत चालणारे स्वयंनिर्वाही अभ्यासक्रम

क्र.	अभ्यासक्रमाचे नांव	प्रवेश पात्रता	प्रवेश क्षमता	फीस	कालावधी	परीक्षा शुल्क	रोजगाराच्या संधी
	दुग्ध व्यवसाय प्रमाणपत्र अभ्यासक्रम	किमान १० वी पास	५०	१०००/-	६ महिने	४०	अभ्यासक्रमाच्या कौशल्यानुसार स्वयंरोगार सुरु करता येईल.
	ड्रेसमेकिंग अॅण्ड डिझायनिंग अभ्यासक्रम	किमान १० वी पास	३०	३०००/-	एक वर्ष	४०	
	बालवाडी/अंगणवाडी प्रमाणपत्र अभ्यासक्रम	किमान १० वी पास/नापास	५०	१०००/-	६ महिने	४०	
	ग्रामीण पत्रकरिता प्रमाणपत्र अभ्यासक्रम	किमान १२ वी पास	५०	१२००/-	६ महिने	४०	
	ग्रंथालय व्यवस्थापन प्रमाणपत्र अभ्यासक्रम	किमान १२ वी पास	५०	१०००/-	३ महिने	४०	
	विक्री प्रतिनिधी प्रमाणपत्र अभ्यासक्रम	किमान १० वी पास	५०	५००/-	२ महिने	४०	
	Certificate Course in Communicative English	Minimum Passed XII Standard	60	1000/-	6 Month	40	
	सौंदर्य संवर्धन व व्यक्तिमत्व विकास प्रमाणपत्र अभ्यासक्रम	१० वी पास	२०	३०००/-	६ महिने	४०	

Scanned by CamScanner

डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर मराठवाडा विद्यापीठ, औरंगाबाद
आजीवन शिक्षण आणि विस्तार विभाग
स्वयंनिर्वाही अभ्यासक्रम २०२१-२२ (अभ्यासक्रम निहाय तक्ता)

अ.क्र.	महाविद्यालयाचे नाव	अंगणवाडी /बालवाडी	Communicative English	ड्रेसमेकिंग अँड डिझायनिंग	ग्रंथालय व्यवस्थापन	दुध व्यवसाय	सौंदर्य संवर्धन व व्यक्तिमत्विकास	विक्री प्रतिनिधी	ग्रामीण पत्रकारिता	एकूण विद्यार्थ्यांची संख्या
१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११
१	पंडित दीनदयाळ उपाध्याय शिक्षण संस्था संचलित, श्री. संत सावता माळी ग्रामीण महाविद्यालय, फुलंब्री, ता. फुलंब्री जि. औरंगाबाद -४३११११	---	---	---	---	---	---	३०	---	३०
२	धारेश्वर शिक्षण संस्था औरंगाबाद संचलित, कला व विज्ञान महाविद्यालय, चिंचोली (लिंबाजी), ता. कन्नड जि. औरंगाबाद	१५	---	---	---	---	१४	---	---	२९
३	चिश्तीया कला, विज्ञान व वाणिज्य महाविद्यालय, खुलताबाद, जि. औरंगाबाद	२१	०६	---	---	---	----	---	---	२७
४	नवगण शिक्षण संस्था राजूरी (न), सौ. केशरबाई सोनाजीराव क्षीरसागर ऊर्फ काकू कला, विज्ञान व वाणिज्य महाविद्यालय, बीड	२४	१७	---	०८	---	---	---	---	४९
५	आनंदराव धोंडे ऊर्फ बाबाजी महाविद्यलय, कडा, ता. आष्टी, जि. बीड - ४१४२०२		१०	---	१०	---	---	१०	---	३०
६	कला महाविद्यालय, नांदुर (घाट) ता. केज जि. बीड	४१	---	०४	२३		०१	---	---	६८
७	म. शि. प्र. मंडळ संचलित, यशवंतराव चव्हाण कला, वाणिज्य व विज्ञान महाविद्यालय, अंबाजोगाई जि. बीड	५	२५	---	०३	०५	---	---	१४	५२
८	आदर्श शिक्षण संस्था बीड संचलित, कालिकादेवी कला, वाणिज्य व विज्ञान महाविद्यालय, शिरुर (का.) ता. शिरुर का. जि. बीड	१९	---	---	०७ ०६	०५	---	०५	---	४२

Scanned by CamScanner

डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर मराठवाडा विद्यापीठ,
औरंगाबाद -४३१००४ महाराष्ट्र (भारत)
आजीवन शिक्षण व विस्तार विभाग
(नॅक समितीतर्फे 'अ' दर्जा प्राप्त)

दूरध्वनी :- ०२४०-२४०३३३९ ते २४०३४००
कार्यालय : विस्तारित क्र. २०४ आणि २०७
फॅक्स नं. : (०२४०) २४०३२०४
Web Site - www.bamu.ac.in

संचालक
डॉ. संजय मुन (प्रभारी)
९४२२७०५७६७
drbamu.lifelong@gmail.com

संदर्भ : आ. शि. वि. वि./२०२२/

दि. २०/६/२०२२

प्रति,
प्राचार्य,

कालिकादेवी कला, वाणिज्य
व विज्ञान महाविद्यालय,
शिरुर(का.) ता. शिरुर (का.) जि. बीड

विषय : - विस्तार केन्द्राच्या संमती बाबत.

महोदय/महोदया,

वरील विषयी कळविण्यात येते की, मा. कुलगुरुंच्या निर्देशानुसार गठीत समितीने आपल्या महाविद्यालयास शैक्षणिक वर्ष २०२२-२३ करिता विस्तार केन्द्र सुरु करुन त्या अंतर्गत असणारे उपक्रम राबवण्यास मंजूरी दिली आहे.

सदर उपक्रमाचा कृती आराखडा व अनुदानासंदर्भातील माहिती लगेचच आपणास कळविण्यात येईल.

आपला विश्वासू,

[signature]

संचालक-विभागप्रमुख
आजीवन शिक्षण व विस्तार विभाग

श्री प्रा. बी.डी. पवार
[signature]
23/06/2022

Scanned by CamScanner

239

DR. BABASAHEB AMBEDKAR MARATHWADA UNIVERSITY, AURANGABAD.

Department of Adult, Continuing Education and Extension Services

बालवाडी/अंगणवाडी शिक्षिका अभ्यासक्रम

PROSPECTUS

Please Contact for more details to :-

"Department of Adult, Continuing Education and Extension Services"

Dr. Babasaheb Ambedkar Marathwada University, Aurangabad.

Phone No. Office	:	(0240) 2400431 - 37
Extension	:	373, 383, 563, 566
Residential	:	(0240) 2476184

Value Rs. 25/-

डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर मराठवाडा विद्यापीठ,
औरंगाबाद.

प्रौढ, निरंतर शिक्षण आणि विस्तार सेवा विभाग

दुध व्यवसाय प्रमाणपत्र अभ्यासक्रम

माहिती पुस्तिका

मूल्य २० रूपये

* संपर्कासाठी पत्ता *

संचालक, प्रौढ, निरंतर शिक्षण आणि विस्तार सेवा विभाग,
डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर मराठवाडा विद्यापीठ, औरंगाबाद - ४३१ ००४
फोन : २४००४३१-४३७. विस्तार. ३७३, ५६३ फोन : २४०२५०५
http://www.bamu.net/bamu/adultedu.htm

Scanned by CamScanner

विद्यार्थी मित्रहो,

भारत हा कृषीप्रधान देश असून, दुग्ध व्यवसाय हा कृषीपूरक व्यवसाय म्हणून ओळखला जात होता. भारतामध्ये शेतकऱ्यांचा दुग्धव्यवसायासाठी शास्त्रोक्त पद्धतीचा अवलंब केला जात नसल्यामुळे स्वच्छ व निर्भेळ दूध उत्पादनाचे महत्त्व लक्षात आलेले नाही. अखिल भारतीय आर्युविज्ञान संस्था च्या अहवालानुसार दरडोई दररोज किमान २८० ग्रॅम दुधाची आवश्यकता असून उपलब्धता मात्र १२८ ग्रॅम एवढीच आहे.

दुधाचे एकूण उत्पादन वाढविण्यासाठी व दरडोई उपलब्धता वाढविण्यासाठी संकरित जनावरांची जोपासना व काळजी, सुधारित जातीच्या म्हशींचे संगोपन, या विषयी सखोल शास्त्रीय ज्ञान असणे आवश्यक आहे. बऱ्याच अंशी १० वी, १२ वी व पदवीधर बेरोजगार युवकांना दुग्धव्यवसायामुळे रोजगार निर्मितीचे साधन उपलब्ध होईल.

दुग्धव्यवसायातून स्थानिक पातळीवर दुग्धपदार्थ निर्मिती जसे खवा, दही, पनीर, छन्ना, ताक, सुंगधी दूध इ. निर्माण करून दुधाची बाजारपेठ स्थापन करता येऊ शकेल त्यामुळे समाजात दुधाविषयी आवड निर्माण होऊन मानसिक व शारीरिक क्षमता वाढण्यास व बाल कुपोषणावर मात करण्यास मदत मिळेल.

दुग्ध व्यवसाय प्रमाणपत्र अभ्यासक्रमामुळे ग्रामीण पातळीवर दुग्ध व्यवसायाविषयी जागरूकता निर्माण होऊन शेतकऱ्यांची आर्थिक व सामाजिक प्रगती होण्यास हातभार लागेल यात शंका नाही.

संचालक

Scanned by CamScanner

: : उद्दिष्टे : :

१) स्वयंरोजगार निर्मिती करणे.

२) दुग्धव्यवसायाचे शास्त्रोक्त पद्धतीचे ज्ञान देणे.

३) दुग्धव्यवसायाला स्वतंत्र व्यवसायाचा दर्जा म्हणून ओळख निर्माण करणे.

४) दुध व दुधाच्या पदार्थाची बाजारपेठ निर्माण करणे.

५) शुद्ध, स्वच्छ व निर्भेळ दुध निर्मिती करणे.

६) दुग्ध व्यवसायातून आर्थिक व सामाजिक उन्नती करणे.

७) जागतिक बाजार पेठेच्या स्पर्धेत भारतीय दुध व्यावसायिकांना सक्षम करणे.

८) प्रवेश क्षमता - ५०

९) कालावधी - ६ महिने

१०) पात्रता - १० वी उत्तीर्ण

११) फीस - रू. १०००/-

Scanned by CamScanner

पेपर क्र. १

पशु आहार व व्यवस्थापन

एकूण तासिका : ५०

एकूण गुण : १००

१) शेतकऱ्यांसाठी पशुधनाचे महत्त्व
२) चाऱ्यातील अन्नघटक व महत्त्व
३) चाऱ्याचे वर्गीकरण
४) चारा पिके लागवड : एकदल, द्विदल, गवते व चारा झुडपे
५) वर्षभर चारा निर्मिती
६) चारा साठवण व पद्धती
७) निकृष्ट चाऱ्याचा दर्जा सुधारणे
८) दुष्काळी परिस्थितीत जनावरांसाठी चारा
९) खुराकाचे प्रकार व त्याचे महत्त्व
१०) संतुलीत आहार व त्याचे महत्त्व
११) खनिजे मिश्रणे व त्याचे पशु आहारातील महत्त्व
१२) पोषणमूल्ये व त्याचे आहारातील महत्त्व
१३) जनावरांसाठी गोठे व निवारा :
   अ) निवाऱ्याचे महत्त्व व जागेची निवड
   ब) गोठ्याचा प्रकार
   क) स्वच्छता व मलमुत्र विल्हेवाट
   ड) कमी खर्चाचे गोठे
१४) वासरांचे व्यवस्थापन
   अ) जनावरांची प्रसुतीपूर्व निगा व व्यवस्थापन
   ब) नवजात वासरांची काळजी व निगा
   क) वासराचे संगोपन
१५) कालवडीची काळजी व व्यवस्थापन
१६) गाभण जनावरांची काळजी व निगा
१७) दुधाळ जनावरांचे व्यवस्थापन
१८) संकरित गायीची काळजी व निगा
१९) वळू संगोपन व व्यवस्थापन
२०) बैलाचे व्यवस्थापन
२१) दुधाळ जनावराचे ग्रिष्मकालीन व्यवस्थापन
२२) भाकड जनावरांची काळजी व निगा
२३) पशुपालनात पाण्यचे महत्त्व
२४) दुष्काळात जनावराची घ्यावयाची काळजी

पेपर क्र. २

पशुपैदास व आरोग्य

एकूण तासिका : ५०

एकूण गुण : १००

१) भारतातील गायी व म्हशींच्या प्रमुख जाती
२) दुधाळ जनावरांची निवड
३) पशुपैदासीच्या पद्धती
४) पशु संकरीकरण व त्याचे महत्त्व
५) जनावरातील माज व लक्षणे
६) कृत्रिम रेतन पद्धती व त्याचे महत्त्व
७) देशी व संकरीत गायींचा तुलनात्मक अभ्यास
८) भ्रुणरोपण तंत्रज्ञान
९) जनावरातील गरोदरपणा, लक्षणे व तपासणी
१०) जनावरातील वांझपणाची कारणे व उपाय
११) निरोगी व रोगी जनावरांची लक्षणे
१२) जनावरांच्या आजारांचे वर्गीकरण
१३) जनावरांचे प्रमुख आजार व उपचार
   उदा. लाळ्या खुरकुत, फऱ्या, घटसर्प, फाशी, बुळकांडी
१४) दुधाळ जनावरातील रोग उदा. स्तनदाह, दुग्धजन्य ताप, आंतरदाह किरोसिस
१५) वासरांचे आजार उदा. निमोनिया, हागवण, बेंबीचे आजार
१६) जनावरातील कृमी व बाह्य परोपजीवी किटक
१७) जनावरांच्या लसीकरणाचे वार्षिक नियोजन
१८) जनावरातील किरकोळ आजार व प्रथमोपचार
१९) जनावरातील विषबाधा व त्यावरील उपाय
२०) जनावरांपासून माणसाला होणारे विविध आजार
२१) जनावराचा विमा

Scanned by CamScanner

पेपर क्र. ३

दूध उत्पादन व व्यवस्थापन

एकूण तासिका : ५०

एकूण गुण : १००

१) दुध व दुधातील घटक
२) दुधाचे आहारातील महत्त्व
३) दुधाचे गुणधर्म
४) गायीची कास व दुग्ध निर्मिती
५) स्वच्छ दूध उत्पादन व दुग्ध दोहनाच्या पद्धती
६) दुध उत्पादनाचे अर्थशास्त्र
७) दुग्धाचे प्रक्रियापूर्वी व्यवस्थापन व वाहतुक
८) दुधाच्या प्रक्रिया व पद्धती :
दुध गाळणे, स्वच्द करणे, पाश्चरीकरण, प्रमाणीकरण, मलई काढणे, एकजिनसीकरण दूध पॅकिंग व साठवणूक.
९) दुधाचे विक्री व्यवस्थापन
१०) दुधाचे पदार्थ
अ) दही व दह्यापासून बनणारे पदार्थ : चक्का, श्रीखंड, लस्सी
ब) खवा व खव्यापासून बनणारे पदार्थ : पेढा, गुलाब-जामुन, बर्फी इ.
क) लोणी, तुप
ड) छन्ना व छन्नाचे पदार्थ : कलाकंद, रसगुल्ला, संदेश, पंतुआ, रसमलाई इ.
इ) रबडी, बासुंदी, खीर, पनीर
फ) चीज, दुधभुकटी, आइसक्रीम, कुल्फी
ज) दुधाचे दुय्यम पदार्थ : ताक, केसीन, व्हे इ.
११) दुधातील भेसळ ओळखणे
१२) सहकारी दुध संस्था स्थापना व त्याची कार्यपद्धती
१३) दुग्ध व्यवसाय व शासनाच्या योजना
१४) दुग्ध व्यवसायासाठी लागणारे उपकरणे, साहित्य व उत्पादकांची माहिती.

पेपर क्र. ४

प्रात्यक्षिक

एकूण तासिका : ७०

एकूण गुण : १००

१) निरनिराळ्या चाऱ्यांची ओळख व पोषणमूल्ये.
२) खुराक तयार करणे
३) मूरघास तयार करणे
४) निकृष्ट चाऱ्याचा दर्जा सुधारणे
५) संतुलीत आहार निर्मिती
६) निरनिराळ्या प्रकारच्या गोठ्यांचा अभ्यास
७) जनावरांना ओळखचिन्हे देण्याच्या पद्धती
८) जनावराचे वय ओळखणे
९) वळूचे खच्चीकरण
१०) वासरांची शिंगे काढण्याच्या पद्धती
११) जनावरांचे तापमान, नाडी व श्वसनदार मोजणे
१२) जनावराकरिता प्रथमोपचार
१३) पशु हाताळणी व जमिनीवर पाडण्याच्या पद्धती
१४) दुध काढण्याच्या पद्धती, स्वच्छ व सुरक्षीत दुध उत्पादन
१५) स्तनदाह ओळखण्याच्या पद्धती व उपाय
१६) दुधाची तपासणी
अ) विशिष्ट गुरुत्व ब) स्निग्धता
क) एकूण घणघटक (T.S.) स्निग्धांश विरहित घण घटक (S.N.F.)
ड) आम्लता
१७) दुधाचे पदार्थ : पनीर, खवा, छन्ना, रबडी, बासुंदी, लोणी, तूप, चक्का व श्रीखंड इ.
१८) दुधातील भेसळ ओळखणे
१९) शासकिय दूध योजना/कृषी विद्यापीठ/पशुवैद्यकीय चिकित्सालय/दूध संघ यांना भेटी

Scanned by CamScanner

: : पुस्तकांची यादी : :

१) पशुसंवर्धन व दुग्ध व्यवसाय - डॉ. हिराचंद्र पालमपल्ले, डॉ. तानाजी निकम

२) पशु व कुक्कुट संगोपन - प्रा. शं. शा. पाटील

३) पशुसंवर्धन व दुग्ध व्यवसाय - डॉ. हिराचंद्र पालमपल्ले, प्रा. रविंद्र थोरात

४) जनावरांचे आरोग्य - डॉ. उद्धव रसाळे

५) पशु व कुक्कुट आधारशास्त्र - प्रा. अ.द. काळे

६) गोपालन व गोसंवर्धन - डॉ. वा. रा. मांगुरकर

७) A Textbook of Animal Science - Dr. A. U. Bhikane

८) आधुनिक गोसंवर्धन - डॉ. वि.रा. थत्ते, डॉ. दि.व.खीरे, डॉ. बासुस्वलीकर

९) पशुसंवर्धन व दुग्ध व्यवसाय तंत्रज्ञान - डॉ. नारायण खेडकर, डॉ. महादेव सवाने

१०) समृद्धीची कास देशाचा विकास 'म्हैस' - डॉ. प्रभाकर जामखेडकर

११) दुग्ध व्यवसायाचे गमक - डॉ. उत्तम इंगळे, डॉ. आनंद पवार

१२) दुधातील पोषकद्रव्ये - एन.एन. महिंद्र

१३) महोषधी दुध, दही, ताक - डॉ. अंकुश जाधव

१४) गोमाता गाय - डॉ. प्र. रा. देवरे

१५) Management Practices for Lactating Cows & Buffaloes - Mahendra Singh & A. K. Dang. NDRI Kamal

१६) A Textbook of Animal Husbandry - G. C. Bunjeree

१७) Outlines of Diary Technology - Sukumar De.

हा अभ्यासक्रम यशस्वीरित्या राबविण्यासाठी प्रत्येक जिल्ह्यातील कृषि विद्यालय, कृषी विज्ञान केंद्र, कृषी महाविद्यालय व पशुवैद्यकीय अधिकारी, संबंधीत विषयांचे शिक्षक व प्राध्यापकांचे सहकार्य घेता येईल.

सोबत डॉ. बा. आं. मराठवाडा विद्यापीठ, औरंगाबाद अंतर्गत महाविद्यालयीन प्राध्यापकांची यादी खालीलप्रमाणे आहे.

१) डॉ. व्ही. व्ही. निरस - विवेकानंद महाविद्यालय, औरंगाबाद.

२) डॉ. एस. यु. सुर्यवंशी - विवेकानंद महाविद्यालय, औरंगाबाद.

३) प्रा. ए. एस. खोजरे - विवेकानंद महाविद्यालय, औरंगाबाद.

४) प्रा. एस.आर. लाहोटी - योगेश्वरी महाविद्यालय, अंबाजोगाई

५) प्रा. आर.जी. चौधरी - योगेश्वरी महाविद्यालय, अंबाजोगाई

६) प्रा. जी.जी. जोगदंड - योगेश्वरी महाविद्यालय, अंबाजोगाई

७) प्रा. आर. व्ही. कुलकर्णी - योगेश्वरी महाविद्यालय, अंबाजोगाई

८) प्रा. जी. यु. घोलप - ज्ञानदेव मोहेकर महाविद्यालय, कळंब

९) प्रा. बी. एस. मुळे - ज्ञानदेव मोहेकर महाविद्यालय, कळंब

या व्यतिरिक्त मराठवाडा कृषी विद्यापीठ, परभणी अंतर्गत खालील तज्ञ प्राध्यापकांचे मार्गदर्शन मिळेल.

१) डॉ. आर. ए. जाधव - कृषी महाविद्यालय, बदनापुर, जिल्हा जालना

२) डॉ. झेड. एम. अंसारी - राष्ट्रीय कृषी संशोधन प्रकल्प, पैठण रोड, औरंगाबाद.

Scanned by CamScanner